

Çocuk Hakları Komitesi Türkiye Raporu Sadelerştirilmiş Metin

Bu metin, çocuk hakları alanında uzman kişiler tarafından çocukların katılımı ile, **10 yaş ve üstü çocukların rahat okuyabilmesi için hazırlanmıştır.**

Kapak betimleme: Üç çocuk, iki yetişkin el ele tutuşmuşlar, hepsi gülümsüyor. Yetişkinlerden biri "18 yaşına kadar herkes çocuktur ve çocukların hakları vardır" diyor.

Engelli Anneleri ve Gönüllüleri Derneği 2020 yılında kurulmuştur. Derneğin bütün üye ve yöneticileri kadınlardan oluşmaktadır. Derneğin üyeleri ağır engelli çocuğu olan kadınlar veya engelli hakları alanında çalışan gönüllülerden oluşmaktadır.

Derneğin temel çalışma alanı evde bakımı yapılan ağır engelli çocukların ve bakımı yapan kadınların haklarının korunması ve güçlendirilmesidir.

Engelli Anneleri ve Gönüllüleri Derneği, evde ağır engelli çocuğun bakımı konusunda ebeveynlerde eşit sorumluluğun gelişmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirirken asıl olarak da bakım yapan kadınların sosyal güvencelerinin sağlanması için çalışmalar yapmakta ve kampanyalar gerçekleştirmektedir.

Dernek, evde ağır engelli bakımı yapan ve herhangi bir sosyal güvencesi olmayan yaklaşık 550bin kadının emeklilik hakkı için sivil toplum örgütleriyle, hukukçular ve uzmanlarla işbirliği halinde bir kampanya gerçekleştirmektedir. Bu hakkın tanınması için TBMM'ye bir kanun teklifi verilmiş durumdadır ve konuyla ilgili imza kampanyası, görüşmeler, lobicilik çalışmalar devam etmektedir.

Bu belge Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu belgenin içeriğinden yalnızca Engelli Anneleri ve Gönüllüleri Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Sayfa betimleme: Sayfadaki 2 kurumun logosu yer alıyor. Üstteki logo mavi ve yeşil renklerde; büyükten küçüğe üç el üst üstte duruyor. Altındaki logo mavi ve sarı renklerde. Mavi dikdörtgen içinde daire şeklinde 12 yıldız ter alıyor, ona bitişik sarı dikdörtgende büyük harflerle "etkiniz" yazıyor.

Hazırlık & Tasarım: Ceren Suntekin

Bu kitapçığı nasıl okuyalım?

Bu kitapçıkta yer alan bu konuları **engelli olan ve engelli olmayan 10 çocukla, 6 çevrimiçi toplantı ve 2 yüz yüze toplantı ile değerlendirdik.**

Tüm çocukların kendi haklarını bilmeleri, takip edebilmeleri için birlikte bu çocuk dostu versiyonunu hazırladık.

Bu kitapçığı ilkokula giden ve daha küçük yaştaki çocukların yanlarında bir yetişkinle birlikte okumaları öneririz.

Kitapçığın başında bulunan **“bu kitapçık ne anlatıyor”** bölümününü okuduğunuzda kitapçığı daha iyi anlayabilirsiniz. Yine de anlaşılmayan sözcükler varsa araştırın ya da güvendiğiniz bir yetişkine sorun.

Kitapçıkta tırnak içinde ve konuşma balonunda yer alan cümleler, bu metni birlikte hazırladığımız çocukların sözleridir.

Peki sizin kitapçıkta yer alan konularla ilgili görüşleriniz nelerdir?

Sayfa betimleme: Bir yetişkin küçük bir çocuğu omuzlarında taşıyor.

Bu kitapçık ne anlatıyor?

Birleşmiş Milletler(BM), tüm dünya ülkelerinin barış ve mutluluk içinde yaşaması için çalışan bir kurumdur. BM yetkilileri dünyayı herkes için iyi hale getirme hedefiyle toplantılar yapar.

Bu toplantıların birinde ülkeler bir araya gelerek **Çocuk Hakları Sözleşmesini** hazırladılar. **Sözleşme, çocukların yetişkinlerle aynı haklara sahip olduğunu söyler.** Ayrıca yetişkinlere, özellikle de devlet başkanı, belediye başkanı gibi yetkili kişilere çocuğu dinleme ve çocukları zarar görmekten koruma görevi verir. Dünyadaki hemen hemen her ülke Sözleşmeyi kabul etmiştir. Yani **ülkeler, kendi ülkelerindeki tüm çocukların haklarını kullanmalarını sağlamak için çocuklara söz vermişlerdir.**

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ülkelerde uygulandığından emin olmak için çalışan ve uzmanlardan oluşan resmi bir kurum vardır. Bu kuruma **BM Çocuk Hakları Komitesi** denir. Komite, çocukların haklarını elde etmelerini sağlamak için ne yapılması gerektiğini anlatır. Ülkeler, sekiz senede bir sorumlu oldukları çocukların durumu ile ilgili bu komiteyi bilgilendirir. Komite de durumu inceleyerek ülkelere Sözleşmeyi daha iyi uygulamaları için yapmaları gerekenleri hatırlatır.

Komite, Türkiye'ye en son 2023 Haziran ayında görevlerini ve tavsiyelerini bildirdi. Okuduğunuz belge bu görev ve tavsiyelerin çocuklarla çocuklar için hazırlanmış özetidir.

Komite'nin Türkiye'ye çocuk haklarını uygulama konusundaki tavsiyeleri şunlardır:

- 1: Tüm yasal düzenlemeleri çocuk hakları sözleşmesine uyumlu hale getirin.**
- 2: Çocukların iyi olma halleri için yol haritaları ve planlar hazırlayın.**
- 3: Çocuk hakları maddelerinin uygulanmasında görevli olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nı güçlendirin.**
- 4: Ülkedeki maddi kaynakların çocuk haklarına uygun kullanılması için kontroller yapın.**
- 5: Ülkede yaşayan tüm çocukların durumunu anlamak için bilgi toplayın.**
- 6: Çocukların sıkıntılarını, rahatsız oldukları şeyleri anlatabilecekleri, onlara zarar verenleri gizli olarak şikayet edebilecekleri yerler yapın.**
- 7: Hem çocuklara hem de çocuklar için çalışanlara haklar konusunda farkındalık ve eğitim çalışmaları yapın.**
- 8: Çocukların haklarını korumak ve yaygınlaştırmak için çalışan kişileri koruyun ve destekleyin.**
- 9: Şirketleri ve özel kuruluşları da çocuk haklarına uyumlu çalışması için takip edin.**

Çocuk Hakları Sözleşmesi,
Birleşmiş Milletler Genel
Kurulu'nda 20 Kasım 1989
yılında kabul edilmiştir. Bu
sözleşmeyi Türkiye 1990
yılında imzalamıştır.
Çocuk Hakları Sözleşmesi,
dünyada en fazla ülke
tarafından imzalanan
insan hakları belgesidir.

Çocuk Hakları Komitesi çocuk
hakları alanında uzman
kişilerden oluşur. Ülkelerin çocuk
hakları sözleşmesindeki
maddelere uyup uymadıklarını,
bu ülkelerde çocuk haklarının
uygulanıp uygulanmadığını
onlara sunulan raporları
inceleyerek kontrol eder. Çocuk
haklarına uymayan ülkelere
endişelerini bildirir, onlara
tavsiyelerini iletir.

18 yařından önce
yapılan evlilikleri
engelleyin!

Bilgi toplayın,
çocukların
durumunu yetkililerle
paylařın, çocuklara
fikirlerini sorun!

Çocukları ve
onların haklarını
koruyanları
destekleyin,
koruyun!

Sayfa betimleme: Üç yetişkin kendi aralarında konuşuyor. Biri "18 yaşından önce yapılan evlilikleri engelleyin", diğeri "bilgi toplayın, çocukların durumunu yetkililerle paylaşın, çocuklara fikirlerini sorun", öteki "çocukları ve onların haklarını koruyanları desteklerin, koruyun" diyor.

Komite, Türkiye'ye Çocuk Hakları Sözleşmesinin dört temel ilkesini hatırlatır ve ekler:

1. Ayrımcılık yapmayın.

Komite engelli çocuklar, göçmen çocuklar, toplumun geneli dışında kültürleri ya da inançları olan çocuklar, toplumdaki genel kız ve oğlan çocuk algısına uymayan çocuklar, bazı nedenlerle ailelerinin suçlu olduğu düşünülen çocuklar başta olmak üzere, savunmasız durumdaki çocuklara yönelik ayrımcılığın devam etmesinden endişe duymakta ve bu konularla ilgili acil önlemler alınması gerektiğini önermektedir.

“Ayrımcılık, bir çocuğun diğer çocukla ilgilenmemesi, ten renginden dolayı onunla dalga geçmesi, herkese aynı şekilde davranmaması, mesela engelli çocuklara olduğu gibi bir ortamda belirli kişileri yok sayması, bazı kişilere herkese giden hizmetlerin gitmemesi, gruplaşma, kendini herkesten üstün görme, eşit davranmama, oyunlara almama demektir.”

Sayfa betimleme:

Üç çocuk gülümseyerek biri top oynuyor, biri gitar çalıyor, biri resim yapıyor.

**“Ayrımcılık yaşıyan bir çocuk,
üzülür, yalnız hisseder,
depresyona girer, kendisi için iyi
olmayan kararlar verebilir,
dışlanmış ve değersiz hisseder,
içine kapanır, potansiyellerini
yerine getiremez, hiç arkadaşım
olmayacak diye kaygılanır”**

“Devlet, cinsiyet ayrımını engelleyebilir, cinsiyet ayrımı yapan konuşmaları durdurabilir. Çocuklarına cinsiyete göre ayırım yapan aileleri uyarılabilir, böyle davranmalarını engelleyebilir. Kızların futbol oynamak isteyince yargılanmaması, oğlanların modayla ilgilenmesinin tuhaf karşılanmaması için eşitlikçi bir kültür yaratabilir. Şiddeti durdurabilir. Çocukların ve ailelerin psikolojik destek almasını sağlayabilir.”

Komite, Türkiye'ye Çocuk Hakları Sözleşmesinin dört temel ilkesini hatırlatır ve ekler:

2. Çocuğun yüksek yararını önceleyin.

Komite, her durumda önce çocukların yararına göre kararlar alınmasını ve buna göre hareket edilmesini ister.

3. Çocukların yaşam, hayatta kalma ve gelişim hakkını dikkate alın.

Ev içi şiddetin durdurulmasını ister. Toplumda yaşanan şiddet olaylarından zarar gören kadınların ve çocukların hayatlarına güvenle devam edebilmeleri için önlemler alınmasını tavsiye eder. Yaşanan şiddet olaylarından etkilenen çocukların durumunun takip edilmesini ister.

4. Çocuk katılımını dikkate alın.

Hem ülkedeki hem de şehirdeki kararlara katılabilmeleri için çocukların seslerini duyurabilecekleri, fikirlerini ilgili kurumlara iletebilecekleri ortamlar sağlanmasını ister.

Sayfa betimleme: elleri havada küreği kıran ve gülümseyen bir çocuk var.

“Devletin başındakilerin, belediye başkanlarının, okul müdürlerinin, öğretmenlerin, anne babaların ve tüm karar vericilerin çocukları dinlemediğini düşünüyoruz. Sunduğumuz fikirleri uygun şekilde hizmetlere sokmalılar, okul kararlarında sözel ya da anket yoluyla fikirlerimizi almalılar, bir kararı alırken çocuklar için uygun mu, çocuklar güvende ve iyi hissediyor mu, çocukların bir eklemesi var mı sormalılar, çocukların projelerde, kent konseylerinde ve mecliste yer almasını sağlamalılar, sadece dinlemenin yetmediğini, süreç ve sonuçta da aktif olmak istediklerini bilmeliler.”

Sayfa betimleme: İki çocuk ellerinde pankart ve megafon, sesleniyorlar: “saygılı ol, sevilen ol”, “çocuklar bilmez değil, ben bilirim”, “fikirlerimle dalga geçme, beni dinle, sonra yorum yap”, “sesimi duy, bana saygı göster”

Komite, Medeni Hak ve Özgürlükler için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1: Zorunlu göçle gelmiş de olsa, tüm çocukların doğar doğmaz doğum belgelerini düzenleyin.
- 2: Kendileri ya da ebeveynleri bir konudan suçlanmış bile olsa çocukları vatandaşlıktan çıkarmayın.
- 3: Çocukların ifade, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğünü engellemeyin.
- 4: Güvenlik güçleri tarafından çocuklara uygulanan şiddeti soruşturun.
- 5: Çocukların özel hayatını koruyacak düzenlemeler yapın.
- 6: Çocukların uygun bilgiye erişimi destekleyin, özellikle kırsal bölgelerde internet erişimini arttırın, dijital okur yazarlığı geliştirin.
- 7: Dijital ortamda her çocuğun anlayabileceği dillerde araçların olmasını sağlayın.

Sayfa betimleme: Bir çocuk masadaki kitaplardan birini alıp okuyor.

Komite, Çocuklara Yönelik Şiddet Önlemek için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1: Suç işleyen ya da işlediği düşünülen çocukların iyilik hallerini önemseyin, bu çocukların durumunu takip edin
- 2: Adalet sistemi içindeki çocukların kendi ihtiyaçlarını, şikayetlerini gizli olarak bildirebilecekleri dilek ve şikayet imkanı sağlayın
- 3: Ev, okul gibi tüm ortamlarda çocuklara yönelik bedensel ceza uygulamalarını durdurun, fiziksel şiddetle mücadele için önlemler alın.
- 4: Ev içi şiddet, cinsel şiddet, erken yaşta evlilik ve her türlü sömürü ile mücadele için önlemler alın, şiddetin bildirimini kolaylaştıracak çocuk dostu yöntemler geliştirin.
- 5: Ailelere, çocuklarla çalışan kurumlara yönelik çocukların şiddetten korunmasını sağlayacak destekler sağlayın.

Sayfa betimleme: Bir çocuk elinde adaletin sembolü teraziyi tutuyor.

Sayfa betimleme: bir çocuk gülümseyerek elinde kalkan tutuyor. etrafa şunları söylüyor: "sadece anne babalar değil, komşu da, servis şoförü de, doktor da, öğretmenler de çocuklara şiddet uygulamamalı", "imamlar çocuklara nikah kıymasın", "çocukların haklarını öğrenmesi gerek", "fiziksel şiddet kadar psikolojik şiddetten de etkileniyoruz".

Komite, Aile Ortamı ve Alternatif Bakımda Çocukların Hakların Korumak için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1:** Hem anne hem babalara çocuklara doğru bakım verebilmeleri için rehberlik sağlayın
- 2:** Aile bakımından uzak çocuklar için alternatif bakım araçları geliştirin.
- 3:** Ailesi hapisanede olan ve onlarla yaşamak zorunda olan çocukların haklarına erişebilmesi sağlayın.

Sayfa betimleme: Bir konuşma balonu içinde "hepimiz biriz" yazıyor.

Hepimiz Biriz!

Komite, Engelli Çocukların Durumu için Türkiye'ye diyor ki:

- 1:** Engelli çocukların ayrımcılığa uğramasını durdurun
- 2:** Engelli çocukların yaşadığı sıkıntıları azalmasını sağlayacak sistemler kurun
- 3:** Tüm programlarınızı engelli çocukların haklarına erişmesini sağlayacak şekilde güncelleyin
- 4:** Çocukların hak ihlallerini bildirecek şikayet yöntemleri oluşturun

Komite Çocukların Sağlık Hakları için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1: Her çocuğun sağlığa ücretsiz ve güvenli erişimini destekleyin
- 2: Yetersiz ve kötü beslenmenin durdurulmasına çalışın
- 3: Çocuklara yönelik ruh sağlığı programlarını güçlendirin
- 4: Ergenlerin bedensel, zihinsel, ruhsal ve cinsel gelişimlerini destekleyen çalışmalar yapın
- 5: Çevre ile ilgili kararlara çocukları dahil edin, onların ihtiyaçlarını önceliklendirin, çevresel krizler sonrasında çocukları koruyacak planlar yapın.
- 6: Afetlere yönelik acil uyarı sistemleri kurun
- 7: Covid 19 salgın hastalığının etkisi ve 2023'te yaşanan depremler sonucunda artan yoksulluktan çocukları korumak için önlemler alın.

Sayfa betimleme:

Bir çocuk gülümseyerek annesi ile sohbet ediyor.

“İlaçlarımız devlet destekli ve erişilebilir olmalı, medikal malzemeler de ücretsiz olmalı, hastane randevularını almak kolay olmalı, ihtiyaca göre bazı durumlar önceliklendirilmeli, devler hastalıklarla ilgili ailelere ve çocuklara bilgi vermeli, herkesin görebileceği yerlere sağlıkla ilgili herkesin anlayacağı bilgilendirici afişler asılmalı, daha fazla nitelikli hastane yapılmalı, fiziksel sağlık kadar psikolojik sağlık da önemsenmeli ve ücretsiz destek alınmalı, okullar ve çocukların bulunduğu kamusal alanların hijyenine dikkat edilmeli”

Komite, Eğitim Boş Zaman ve Kültürel Faaliyetler için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1: Eğitimin eşitlikçi olmasını, çocukların okul devamlılığının artmasını sağlayın.
- 2: Dil ve kültürel farkların çocuklar için okula devamsızlığı yaratmaması için çalışın.
- 3: Anaokul ve kreşlerin sayısını arttırın, buraların her çocuk için uygun hale getirilmesi için çalışın.
- 4: Eğitimin kaliteli, erişilebilir, eşitlikçi ve her çocuk için uygun olmasını sağlayın.
- 5: Çocukların becerilerini geliştirmeye odaklanın. Mesleği eğitimi arttırın.
- 6: Aynı dinden olan ve olmayan tüm çocuklar için hoşgörü ve insan hakları ortamını sağlayın.

Sayfa betimleme: bir çocuk sırtını kitaplara yaslamış, gözleri kapalı huzurlu gözüküyor. oturduğu yerde yaptığı resimler ve boya kalemleri var.

“Her okulda rampa ve asansör olmalı, idarecilerin ve öğretmenlerin ayrımcı tutumları durdurulmalı, ilgisiz ve bilgisiz milli eğitim yöneticileri olmamalı, sınavlar erişilebilir ve her çocuk için kapsayıcı olmalı, sınav yerleri uzak olmamalı, her okulda servis olmalı, her çocuk eğitim imkanlarından yararlanabilmeli, öğretmenlerin farklılıklar ve çeşitliliklerle ilgili eğitim ve donanımları olmalı, okullarda hijyen, elektrik kesintisi, malzeme yetersizliği gibi teknik aksaklıklar olmamalı, öğretmen zorbalığı durdurulmalı”

Komite, Özel koruma Tedbirleri için Türkiye'ye şunları söyler:

- 1:** Türkiye'ye yerleşmek zorunda kalan bütün çocukların yüksek yararı düşünerek planlamalar yapın. Çocukların ayrımcılığa uğramamaları ve şiddet görmemeleri için önlemler alın; bir arada barış içinde yaşamak için çalışmalar yapın.
- 2:** Çalışan çocukların haklarını korumak için, çocuk işçiliğinin çocuklar üzerindeki zararlarını anlatın.
- 3:** Çocuk işçiliği ile mücadele için önleyici tedbirler alın.
- 4:** Çocukların zarar görmemesi için satış, kaçakçılık ve kaçırmayı engelleyecek tedbirler alın.
- 5:** Çocuklardan faydalanarak para kazanılmasını durdurun ve bu duruma maruz kalan çocuklar varsa onların haklarına erişmesi için destek sistemi oluşturun.
- 6:** Silahlı çatışmalardan etkilenen çocuklar, özellikle Türkiye'nin güneydoğusundaki Kürt çocuklar başta olmak üzere, çocukların silahlı çatışmalardan zarar görmesini engellemek ve okulların zarar görmesini durdurmak için önlemler alın.
- 7:** Resmi olarak ceza alma yaşını 12'den en az 14'e çıkarın ve yine de suçlu bulunan çocuklar olduğunda haklarına uygun hizmetler alması için adalet sistemini iyileştirin.

Çocuk Hakları Komitesi, devlete Türkiye'nin çocukların zarar görmemesi için önceden imzaladığı tüm uluslararası belgeleri hatırlatır ve ondan bunlara uymasını ister.

Çocuk haklarının yaşama geçmesi için gerektiğinde Türkiye'nin çevresindeki ülkelerden de yararlanmasının ve destek almasının iyi olacağını söyler.

Komite, Türkiye'den bu metnin çocukların da anlaması için sadeleştirilmesini ister.

Sayfa betimleme: bir yetişkin iki çocuğu sırtından kucaklamış, onlara doğru güven dolu bir bakışı var.